

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДІНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЧИННИКА ФОРМУВАННЯ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ

У статті з'ясовано зміст поведінки індивіда, проаналізовано чинники, що визначають формування поведінкового середовища молоді. Виявлено, що людина орієнтує свою поведінку згідно з поведінковим середовищем, яке формується з просторової інформації та є частиною геоінформативного середовища людини. Тим самим підтверджено, що життя та діяльність особистості здійснюються в межах певної територіальної спільності і тому саме така спільність зумовлює соціальну поведінку людини. Усвідомлення людиною потреб породжує інтерес, він є основою поведінки людини, ставлення її до навколишнього світу.

Висвітлено, що поведінка молоді визначається багатьма установками, які існують в суспільстві, системою соціальних чинників і норм, складом ціннісних орієнтирів. Водночас на поведінку особистості мають вплив і такі чинники, які стосуються суто до неї, зокрема її вік, місце проживання, стан родини і стиль виховання в сім'ї, соціальний статус, риси характеру, стан здоров'я та ін.

Отже, функціонування окремих спільнот, загальні їх риси і поведінка окремих індивідів – результат своєрідного впливу системи чинників. Проаналізовано регіональні відмінності впливу цих чинників в Україні, а також серед міських і сільських поселень Тернопільської області. Встановлені т. з. молодіжні проблеми: низький рівень життя, безробіття, шлюбно-сімейні проблеми, погіршення стану здоров'я, зростання рівня соціальних відхилень (злочинність, пияцтво, наркоманія, проституція). Вік формування пагубних звичок серед молоді з кожним роком молодшає. Непідготовленість сучасної молоді до дорослого життя потребує реалізації вираженої молодіжної політики.

Ключові слова: поведінкове середовище, геоінформативне середовище, соціальна поведінка, ціннісні орієнтири, соціальна спільнота.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Одним із найважливіших проявів діяльності людей, спрямованих на забезпечення умов та засобів існування, реалізацію різноманітних потреб, є соціальне життя у всій різноманітності соціальних процесів і явищ, соціальних зв'язків і дій. Оскільки різноманітні події відбуваються не тільки у часі, але й у просторі, то й соціальне життя є об'єктом дослідження не тільки філософів, соціологів, істориків, але й суспільно-географів. Багатоманітність соціальної реальності породжує і багатоманітність потреб, норм і певну поведінку населення, соціальні відносини між індивідами і у суспільстві загалом. Це й обумовлює необхідність дослідження цих аспектів соціального життя з боку суспільно-географів. Особливо необхідним є вивчення соціальної поведінки людей, передусім чинників, які її зумовлюють, та виявлення територіальних особливостей формування поведінкового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню поведінки людей приділяли увагу такі вчені: А. Голіков, Я. Олійник, Р. Скабара, О. Шаблій, О. Топчієв, Л. Немець, Л. Зеленська, В. Джаман. Однак, теоретичні і методичні засади таких досліджень ще залишаються недостатньо розробленими. В умовах стрімкої зміни соціального життя виникає потреба досліджень поведінки людини у структурному і просторовому відношеннях, що робить тему дослідження актуальною і своєчасною.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження змісту та чинників соціальної поведінки молоді, виявлення основних факторів, що впливають на формування поведінкового середовища. З'ясувати соціологічні концепції та погляди вчених на становлення особистості у суспільстві, його поведінкового середовища як основи людської поведінки.

Виклад основного матеріалу. В умовах ускладнення різноманітних суспільно-географічних процесів, що відбуваються в сучасних умовах, змінюються місце людини у суспільстві, її соціальна роль (очікувана типова поведінка). Щоб зрозуміти засади такої поведінки, необхідно звернутися безпосередньо до соціології, яка досліджує "проблеми людини з метою глибше, всебічніше зрозуміти, з'ясувати соціальну реальність, соціальні зв'язки і взаємодії" [1,178].

Поведінка людини – це сукупність вчинків та інших соціальних дій особи, які мають мотиви, реакцію на її соціальний статус [1,273]. Своєрідність поведінки людини залежить від характеру її взаємовідносин із соціальною спільністю, до якої належить, від загальних норм, ціннісних орієнтацій.

Соціологічні концепції по-різному пояснюють поведінку людини. Не беручи до уваги тих концепцій, які вважають людину представником тваринного світу, а відповідно її поведінка має риси спільні з приматами (О. Конт, Г. Спенсер, Е. Вілсон, Ч. Ламеден та ін.) і концепцій, які абсолютизують в людині соціальне

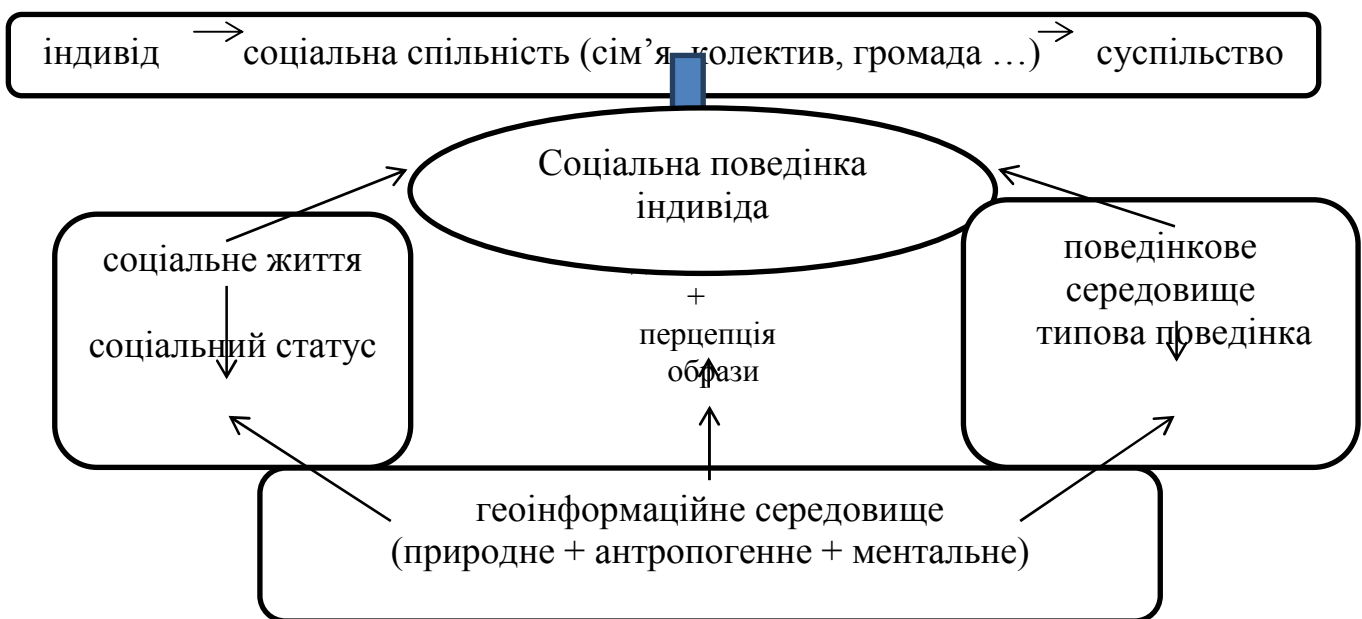
(К. Маркс, Ф. Енгельс), вважаємо за доцільне проаналізувати різні думки щодо людини, її поведінки, які існують в сучасній науці. Нині переважає синтезований підхід до співвідношення природного і соціального, раціонального та ірраціонального у поведінці людини. Ще на початку ХХ ст. у соціології панували течії фрейдизму (поведінка людини визначається виключно інстинктами, потягами і бажаннями), "нелогічних дій" В. Парето (поведінка визначається чуттєвим станом людини, а вже у його середині ці концепції перевтілюються у неофрейдизм (Е. Фромм), що розглядає людину як багатовимірну істоту, що поєднує розумове та ірраціональне, свідоме і несвідоме. Для неофрейдистів тепер важливо не розкриття окремих інстинктів, що впливають на поведінку, а ставлення індивіда до світу загалом і окремих людей, зокрема.

До числа сучасних концепцій, що велику роль в особистості відводять індивідуалістичним началам, належать концепції символічного інтеракціонізму та феноменологічної соціології [4,186]. У них соціальні реалії пояснюються індивідуальними прагненнями і бажаннями, втіленими у взаємодії окремих суб'єктів. На початку ХХІ ст., як вважає Н. Черниш, очевиднішими стають і криза "голої" раціональності людини соціальної, і неможливість зведення соціальних характеристик особистості до її ірраціональних проявів [4,186]. Особистість все більше постає у всій її повноті, у сукупності раціональних та ірраціональних властивостей, біологічних і соціальних проявів

(П. Сорокін, Р. Мертон, Є. Бабосов, О. Якуба, Андрущенко та ін.). Як зазначає П. Сорокін, особистість формується у системі визначених соціальних координат, а оскільки кожний індивід належить не до однієї, а одночасно до декількох різних соціальних груп, то саме їх своєрідна комбінація визначає соціальне обличчя й соціальне становище такого індивіда [4,186]. Кожна з таких соціальних груп ніби диктує імперативи поведінки своїм членам. Отже, із зміною місця людини у соціальних зв'язках, невідворотно зміниться її становище у суспільстві, її поведінка.

З'ясування місця людини в системі суспільних спільнот можливе через розкриття поняття соціальний статус. Соціальний статус особистості – це "її позиція в соціальній системі, пов'язана з приналежністю до певної соціальної групи чи спільноти, аналізом її соціальних ролей та якістю і ступенем їх виконання" [4,186]. Соціальна роль при цьому розуміється як типова поведінка людини, зумовлена її соціальним статусом (вік, сімейний стан, освіта, релігійність, професія, посада, входження до певних громадських чи партійних організацій та ін.) Вона може здійснюватись через посередництво законів чи моральних норм поведінки.

Людина нерідко орієнтує свою поведінку згідно з поведінковим середовищем, що формується з просторової інформації та є частиною геоінформативного середовища людини (рис.1.)

Рис. 1. Поведінкове середовище як основа людської поведінки

Біхевіористський підхід передбачає сприйняття соціуму як образу, котрий формується в свідомості людини. Процес сприйняття індивідумом навколишнього середовища (поведінкового середовища) здійснюється через перцепцію і когнітивність. М. Гродзинський трактує перцепцію як сенсорне сприйняття стимулів від довкілля, а когнітивність – сукупність ментальних (розумових) процедур обробки стимулів [3].

Поведінкове середовище – це сприйнята людиною та перетворена людською діяльністю частина навколишнього середовища. Значною мірою воно формується соціальними установками і різноманітними соціальними спільнотами під впливом геоінформативного середовища, яке, в свою чергу, є результатом взаємопроникнення інформаційних полів природного, антропогенного та ментального походження.

За визначенням американського вченого Дж. Мерсера [1,192], людська спільність – це внутрішнє функціонально зв'язане об'єднання людей, які живуть на певній географічній території в певний період, мають спільну культуру, що утворюють певну соціальну структуру і які проявляють почуття своєї єдності у складі окремої спільності. Тобто, соціальна спільність, це певна соціальна система, що об'єднує людей у процесі їх повсякденної діяльності на певній території. Такими спільнотами, або формами буття людини, можуть бути сім'я, виробничий колектив, клас, певна релігійна громада, територіальна громада, національна спільнота. Життя та діяльність особистості здійснюються в межах певної територіальної спільності і тому саме така спільність зумовлює соціальну поведінку людини, вона є основою поведінкового середовища. Це середовище включає соціальне життя – сукупність багатоманітних видів та форм спільної діяльності людей, спрямованих на забезпечення умов і засобів існування, реалізацію потреб, інтересів, цінностей [1,193]. Багатоманітність соціальних потреб, різні цінності та інтереси соціальних груп населення породжує різноманітність соціальних відносин і певну поведінку людей. Певними спонукальними чинниками поведінки людей є потреби та інтереси.

Мета соціальної дії – це задоволення певних потреб. Якщо вона досягнута, настає момент рівноваги діяча, його потреб і зовнішнього середовища [2,144-145].

Потреба – це внутрішні збудники її поведінки, це бажання задоволення її біологічних

(сон, їжа та ін.), соціальних (освіта, кваліфікація) запитів, що забезпечують її існування і самозбереження. Вони поділяються на базові та ті, що змінюються. За класифікацією А. Маслоу, виділяють такі базові потреби [4,193]:

а) фізіологічні (у відтворенні людей, у їжі, диханні, рухові, одязі, житлі, відпочинку);

б) екзистенційні (у безпеці свого існування, впевненості у завтрашньому дні, у стабільності суспільства);

в) соціальні (у приналежності до колективу, у спілкуванні, у турботі про інших та увазі до себе);

г) престижні (у повазі з боку інших, їх визнанні, у службовому зростанні й високому статусі в суспільстві);

д) духовні (в самовираженні через творчість).

Усвідомлення людиною потреб породжує інтерес, він є основою поведінки людини, ставлення її до навколишнього світу. Тобто, інтерес – це причина дій чи вчинків людини, вони належать внутрішньому світові людини. Але є ще й суспільні інтереси – потреби суспільства чи суспільних спільностей. Нерідко ці інтереси не співпадають, що породжує конфлікти. Потреби, перетворені в інтерес, стають цінностями. Як зазначає О. Якуба, цінності виконують роль з'єднувальної ланки між поведінкою особистості, з одного боку, та соціальними групами, спільнотами і суспільством, – з другого [4,193].

У результаті вивчення напрацювань сучасних педагогів з'ясовано, що ціннісні орієнтації як складний соціально-педагогічний та особистісний феномен визначаються як: духовні вектори життя, регулятори діяльності (В. Болгаріна, Ю. Терещенко та ін.); механізми регуляції поведінки особистості, що виступають мотивом і спрямованістю її діяльності, стійке соціальне утворення, в якому акумулюється життєвий досвід (З. Васильєва, В. Радул та ін.); здатність особистості виокремлювати для себе важливі події, явища дійсності, предмети, життєві норми та принципи (Т. Бутківська, І. Кононов та ін.); сформованість світогляду, ідеалів та інтересів (В. Бочарова, З. Васильєва та ін.).

Ціннісні орієнтири – це визнані собою соціальні цінності, що виступають метою життя і основним засобом її досягнення і тому набувають функції найважливіших регуляторів соціальної поведінки особистості [1,275]. Вони відображають фундаментальні соціальні інтереси

си особи і визначають стратегічну спрямованість її діяльності. Зміна соціальних політичних та економічних умов життєдіяльності населення, що відбулася у процесі здобуття незалежності України і на шляху переходу її до нових соціально-економічних відносин значно змінили системи ціннісних орієнтацій як великих соціальних спільностей, так і окремих індивідів. Поруч з набуттям цінностей демократичного суспільства, в ньому розширилися т. з. маргінальні верстви, що мають інші ціннісні орієнтири і негативно впливають на поведінку багатьох людей. Зміна державної ідеології щодо суспільних цінностей, а також збереження у багатьох особистостей рис "людини пострадянської" (Є. Головаха, Н. Паніна) вплинули на те, що у суспільстві збереглися патерналістські настрої (очікування соціальних пільг, допомоги від держави) поруч з виникненням підприємницької ініціативи, приватновласницькими інтересами. Тому стиль поведінки багатьох особистостей у значній мірі пасивний, нерідко дії і вчинки людей не наздоганяють думки про їх діяльність, існує розрив між установками та їх практичною реалізацією.

Отже, поведінка людей визначається багатьма установками, які існують в суспільстві,

зокрема державною ідеологією щодо суспільних цінностей, системою соціальних чинників і норм у суспільстві, складом соціальних цінностей тощо (рис. 1.). Вони визначають ціннісні орієнтири, формують моду і стереотипи у поведінці під впливом засобів пропаганди, за допомогою реклами (PR- технологій), за допомогою соціальних інститутів та ін. Водночас на поведінку особистості мають вплив і такі чинники, які стосуються суто до неї, зокрема її вік, місце проживання, стан родини і стиль виховання в сім'ї, соціальний статус, риси характеру, стан здоров'я та ін.

Загальні чинники відрізняються від інших тим, що їх важко оцінити, але саме управлінський вплив на них є найбільш дієвим і ефективним. Змінити вплив цих чинників можна шляхом формування певних образів через трансформацію геоінформативного середовища, в якому перебуває індивід або ж спільнота людей. Формування образів і оцінок, що впливають на поведінку людини, залежить від особистісних рис (рис. 2.). Так, віковий чинник впливає на неоднакові ціннісні орієнтації у різних вікових групах, а соціальний статус (посада, кваліфікація тощо) зумовлює різну самосвідомість людей, їх дії і вчинки.

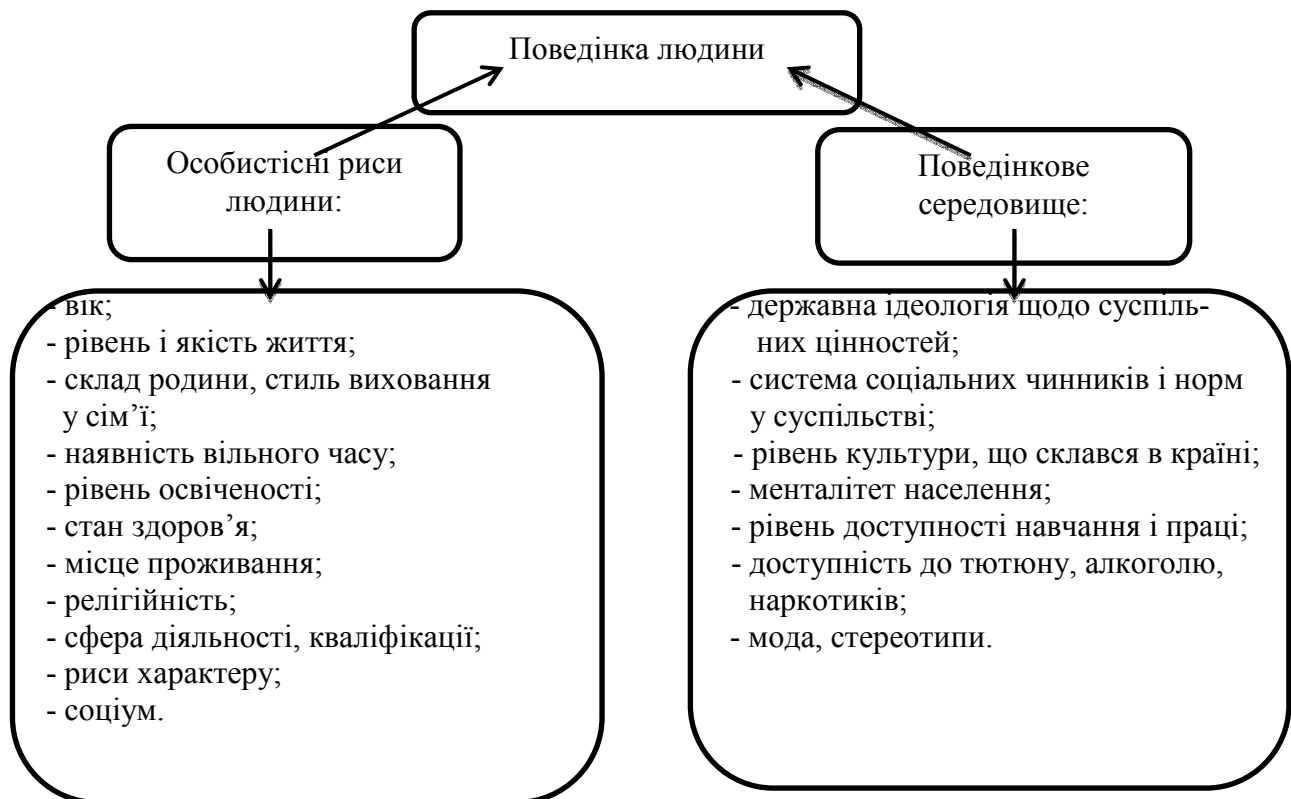

Рис. 2. Чинники формування поведінки людини

Важливим чинником, що обумовлює в сучасних умовах зміну поведінки людей є роз-

ширення геоінформативного простору. При цьому розширюється регіональна самосвідомість

мість людей, що змінює їх поведінкове середовище. Просторова інформація як вираз геоінформативного простору, має визначальний вплив на поведінку людей, їх суб'єктивні уявлення та прийняття рішень стосовно власної поведінки. На цьому наголошують українські вчені Л.М. Немець, К.А.Немець, О.І.Шаблій, О.Г. Топчієв, К.В.Мезенцев, М.І.Багров та ін.

Отже, функціонування окремих спільнот, загальні їх риси і поведінка окремих індивідів – результат своєрідного впливу системи чинників.

Однією із соціальних спільнот, на яку має найбільший вплив поведінкове середовище, є молодь, саме її суттєві характеристики і риси перебувають на стадії формування і становлення. На думку соціологів, "молодь – це суспільно диференційована соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні та інші властивості, які характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовияву її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей" [4, 234].

У науці існують розбіжності у питанні про вікові межі періоду молодості. Донедавна вважалося, що молодь – це люди у віці від 16 до 30 років (радянська соціологія); в українських законодавчих актах молоддю вважаються молоді громадяни віком від 14 до 28 років; все більше поширюється думка, що молодь – це особи у віці 14-35 років (внаслідок збільшення віку вступу у трудове життя, досягнення економічної незалежності та ін.). У зарубіжній науці виділяють дитинство (до 12 р.), юність (12-18 років) і власне молодість (19-28 років) і відповідно до цього віку – діти, молодь.

Молодь має специфічні риси, які виділяють її серед інших вікових груп, це – підвищена критичність у сприйнятті подій та людей, конфліктність, надмірна емоційність та ін. Нині молодь – одна з найуразливіших і найбезправніших соціальних спільнот. Це зумовлено процесами, що відбуваються в країні в умовах соціально-економічної кризи, переходом суспільства до нових суспільних відносин (безробіття, падіння моральних цінностей, зниження рівня життя тощо). Тому відбувається погіршення здоров'я молодих людей та збільшення їх смертності, поширення вживання наркотичних речовин, збільшення ВІЛ-інфікованих, поширення злочинності, суїцидів та ін. Молодь виявилася не готовою до розширення можливостей самостійного вибору життєвого шляху при одночасному збільшенні відповідальності

за свої дії, це й зумовлює зміни у її поведінці. Ще на останню впливає значною мірою співставлення своїх дій і вчинків з такими ж у молоді за межами країни (підвищені соціальні вимоги молоді), що дістало назву у соціології "революції молодіжних претензій".

Це все сприяло загостренню т. з. молодіжних проблем, серед яких найголовнішими є [2, 440]:

- низький рівень життя, безробіття, значна економічна та соціальна залежність від батьків;
- шлюбно-сімейні проблеми (високий рівень розлучень, сімейні конфлікти);
- низька народжуваність – вже протягом трьох з половиною десятиліть в Україні зберігається рівень народжуваності, що не забезпечує навіть відтворення поколінь;
- матеріальна незабезпеченість, відсутність умов для поліпшення житлових умов;
- поганий стан здоров'я і зростання рівня соціальних відхилень (злочинність, пияцтво, наркоманія, проституція);
- втрата ідеалів, соціальної перспективи, життєвого оптимізму.

Ці проблеми по-різному виявляються у різних регіонах України, міських і сільських поселеннях. За даними соціологічного дослідження, яке було проведено серед учнівської молоді Тернопільської області, середній вік першої спроби тютюнокуріння у міських жителів дещо вищий за сільських мешканців. В хлопців, що проживають у містах, він складає 11,3 роки, в хлопців, що проживають у сільських поселеннях – 10,6 років. Найбільша частка курців припадає на чоловіче населення міст. Однак, дівчата міських поселень віком 12-14 років курять більше, ніж хлопці міських та сільських поселень; молодь міст за день викурює у 2,5 – 3 рази більше цигарок, ніж молодь, що мешкає у сільській місцевості. Більший стаж куріння спостерігається у міської молоді.

Середній стаж куріння опитаних з віком зростає. Серед чоловічого населення міських поселень він складає приблизно 3,8 років, у сільських мешканців він у два рази менший і складає 1,7 р. Отож, сільська молодь швидше і раніше робить перші спроби формування пагубних звичок.

Сільська молодь також швидше робить першу спробу вживання алкоголю. Серед хлопців сільських поселень поширений пивний алкоголізм, а хлопці міст мають більший досвід вживання горілки. Найбільша частка молоді, що зізналася у постійному вживанні

алкоголю, припадає на чоловіків, що проживають у селах (85,7%) та на жіноче населення міст (82,8%). Соціологічні дослідження свідчать, що серед міської молоді Тернопільщини швидше поширюється алкогольна залежність, хоча ситуація у сільських поселеннях не є значно кращою. Відбувається зростання алкоголізму серед жінок, яке з кожним роком молодшає.

Дослідження показують, що більше випадків захворюваності в області на туберкульоз спостерігаємо серед сільських жителів. Існує тенденція до збільшення показників, що пояснюється нижчим рівнем життя населення у сільських поселеннях.

Найвищий коефіцієнт злочинності зафіксований у 2010 р. в густонаселених високоурбанізованих промислових областях: АРК, Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Херсонській, від 1100 до 1705 злочинів на 100 тис. наявного середньорічного населення. В Тернопільській області показник злочинності складає 495 проти 1102 по Україні. Це майже найнижчий показник в країні. Високий рівень злочинності не є характерним для Тернопільщини, тому зростання злочинності особливо викликає занепокоєння.

Рівень зайнятості, що є одним із показників якості життя населення і впливає на формування поведінкового середовища, у 2010 році в Україні складав 58,5%, у міських поселеннях – 56,8%, у сільській місцевості – 62,7%. Найвищий рівень зайнятості (59-61%) спостерігаємо у АРК, Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій, Миколаївській, Харківській, Хмельницькій областях. У Тернопільській області – 54,2, що на 4,3% нижче по Україні, а саме – 49,5% у міських поселеннях, 58,3% – у сільській місцевості. Нижчий показник є лише у Івано-Франківській (52,3%) області. Отже, Тернопільщина за рівнем зайнятості займає передостаннє місце по Україні.

Якість життя і поведінка населення певною мірою залежить від розміру середньомісячної заробітної плати працівників у регіонах України. Найменшу заробітну плату отримують жителі Тернопільської області – 1871 грн. у 2011 р. У сусідніх областях з подібною економічною та соціально-демографічною ситуацією, розмір заробітної плати на 100-370 грн.

більший: Львівська – 2244 , Хмельницька – 2075, Івано-Франківська – 2213 , Чернівецька – 1985 , Волинська – 1994 грн. В областях, де галузями спеціалізації є важка промисловість заробітна плата є суттєво більшою: Дніпропетровська – 2790, Донецька – 3063, Запорізька – 2607, Харківська – 2407 грн.

Одним із індикаторів поведінки населення є його забезпеченість житлом. У Тернопільській області вона складала у 2011 р. 23,1 м² загальної площі у середньому на одного жителя проти 23,5 по Україні. Менш забезпеченими є жителі Чернівецької, АРК, Волинської, Донецької, Запорізької, Львівської, Миколаївської, Рівненської областей, у решти областей – ситуація значно краща.

Непідготовленість сучасної молоді до дорослого життя потребує реалізації виваженої молодіжної політики, яка сприяла б повноцінному соціальному становленню молоді, забезпеченню прав і свобод людей, реалізації їх творчих можливостей, економічному і професійному самовизначенню молоді.

Висновки. Отже, поведінка людей визначається багатьма установками, які існують в суспільстві, зокрема державною ідеологією щодо суспільних цінностей, системою соціальних чинників і норм у суспільстві, складом соціальних цінностей тощо. Вони визначають ціннісні орієнтири, формують моду і стереотипи у поведінці під впливом засобів пропаганди, за допомогою соціальних інститутів та ін. Водночас на поведінку особистості мають вплив і такі чинники, які стосуються суто до неї, зокрема її вік, місце проживання, стан родини і стиль виховання в сім'ї, соціальний статус, риси характеру, стан здоров'я та ін. Просторова інформація, має визначальний вплив на поведінку людей, їх суб'єктивні уявлення та прийняття рішень стосовно власної поведінки. Молодь – одна з найуразливіших і найбезправніших соціальних спільнот в умовах соціально-економічної кризи (безробіття, падіння моральних цінностей, зниження рівня життя тощо). Тому відбувається погіршення здоров'я молодих людей та збільшення їх смертності, поширення вживання наркотичних речовин, збільшення ВІЛ-інфікованих, поширення злочинності, суїцидів та ін.

Література:

1. Андрущенко В. П. Соціологія. Підручник / В.П.Андрущенко, М.І.Горлач. – Харків – Київ: "Сдинорог". – 1998. – 624 с.
2. Городяненко В. Г. Соціологія: підручник/ В. Г. Городяненко. – 3-є видання – К.: ВЦ "Академія", 2003. – 544 с.
3. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: монографія/ М.Д. Гродзинський. – У 2-х т. – К.: Вид. - поліг. центр "Київ. ун – т", 2005, т.1. – 431 с.
4. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій/ Н.Черниш. – Львів: "Кальварія". – 2003. – 543 с.

Резюме:

Лілія Ваврюнів. ОБЩЕСТВЕННО – ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПОВЕДЕНЧЕСКОЙ СРЕДЫ КАК ФАКТОРА ФОРМИРОВАНИЯ ПОВЕДЕНИЯ МОЛОДЕЖИ.

В статье выяснено содержание поведения индивида, проанализированы факторы, определяющие формирование поведенческой среды молодежи. Обнаружено, что человек ориентирует свое поведение согласно поведенческой среде, которая формируется из пространственной информации и является частью геоинформативной среды человека. Тем самым подтверждено, что жизнь и деятельность личности осуществляются в пределах определенной территориальной общности и поэтому именно такая общность предопределяет поведение человека. Осознание человеком потребностей порождает интерес, он является основой поведения человека, отношение его к окружающему миру.

Выяснено, что поведение молодежи определяется многими установками, которые существуют в обществе, системой социальных факторов и норм, составом ценностных ориентиров. Одновременно на поведение личности оказывают влияние и такие факторы, которые касаются сугубо к ней, в частности ее возраст, место жительства, состояние семьи и стиль воспитания в семье, социальный статус, черты характера, состояние здоровья и др.

Итак, функционирование отдельных сообществ, общие их черты и поведение отдельных индивидов - результат своеобразного влияния системы факторов. Проанализированы региональные различия влияния этих факторов в Украине, а также среди городских и сельских поселений Тернопольской области. Установлены т.н. молодежные проблемы: низкий уровень жизни, безработица, брачно-семейные проблемы, ухудшение состояния здоровья, рост уровня социальных отклонений (преступность, пьянство, наркомания, проституция). Возраст формирования пагубных привычек среди молодежи с каждым годом молодеет. Неподготовленность современной молодежи к взрослой жизни требует реализации взвешенной молодежной политики.

Ключевые слова: поведенческая среда, геоинформативная среда, социальное поведение, ценностные ориентиры, социальная общность.

Summary:

Lilia Vavryniv. PUBLIC-GEOGRAPHICAL RESEARCH OF BEHAVIORAL ENVIRONMENT AS A FACTOR THAT FORMS THE BEHAVIOR OF YOUNG PEOPLE.

In the article the meaning of individual's behavior has been found out, the factors that identify the formation of behavioral environment of young people have been analyzed. It has been found out that a person orients his/her behavior according to the behavioral environment which is formed by the exterior information and it is the part of a person's geoinformational behavior. It has been confirmed that a person's life and activity are within the limits of a certain territorial commonality, thus exactly this commonality determines a person's social behavior. A person's realization of his/her needs generates an interest, it is the person's behavior basis, his/her attitude to the environment.

It has been cleared up, that youth's behavior is determined by many settings that exist in society, the system of social factors and norms, the contents of values. Also the behavior of a person is influenced by the factors concerning the only person, in particular his/her age, the place of residence, family state and parenting style in the family, social status, temper, health etc.

Thus, functioning of certain communities, their main features and the behavior of certain individuals is the result of peculiar influence of factors system. Regional differences of influence of the factors in Ukraine and also among rural and urban settlements of Ternopol region have been analyzed. It has been found out, that there are such problems of young people as low standard of living, unemployment, marital and family problems, poor health, increasing of level of social deviations (criminality, alcoholism, drug addiction, prostitution). The age of forming of pernicious habits among young people every year is getting younger. Unpreparedness of modern youth to adulthood requires a balanced realization of youth policy.

Key words: behavioral environment, geoinformational environment, social behavior, important directions, social community.

Рецензент: проф. Заставецька О.В.

Надійшла 27.02.2013р.